

Magdalena El Ghamari

Miejsce nauk społecznych i ich obszar badań w systemie nauki polskiej

---

Obronność - Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii
Obrony Narodowej nr 2, 16-25

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

AUTOR

mgr Magdalena El Ghamari

RECENZENT

dr hab. Andrzej Czupryński

MIEJSCE NAUK SPOŁECZNYCH I ICH OBSZAR BADAŃ W SYSTEMIE NAUKI POLSKIEJ

Metodologia nauk społecznych oparta jest na określonych podstawach, które mają na celu identyfikację oraz ukierunkowanie poruszanego problemu badawczego.

Nauka jest określana jako teoretyczno-empiryczna. Ten skomplikowany termin zawiera w sobie bardzo istotny przekaz. Dwoma głównymi filarami nauki są logika oraz obserwacja. Oznacza to, że naukowe rozumienie świata musi być zarówno sensowe, jak i zgodne z obserwacją. Oba te elementy spełniają istotną rolę w kontekście nauki i są związane z trzema podstawowymi aspektami nauk społecznych:

- teorią,
- gromadzeniem danych,
- analizą¹.

Upraszczając tę tezę, można stwierdzić, iż teoria naukowa zajmuje się logiką, zaś gromadzenie danych – obserwacją.

Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie problematyki metodologicznych podstaw nauk społecznych oraz określenie miejsca nauk społecznych w nauce polskiej, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki nauk społecznych, przedmiotu i celu ich badań.

Rozważając problematykę nauk społecznych, należy postawić wiele pytań, np.: Jaka jest strategia badań w naukach społecznych? Jakie można wyszczególnić typy badań społecznych? W jaki sposób można określić miejsce nauk społecznych w nauce polskiej? Co wpisuje się w obszar badań nauk społecznych?

Współczesne badania społeczne są elementem współczesnej kultury oraz ustroju demokratycznego. Na ich podstawie badana jest opinia społeczna. Zaś wyniki przeprowadzanych badań ukazują postawę społeczeństwa obywatelskiego, jego oczekiwania oraz opinie na istotne kwestie. Badania społeczne znajdują zastosowanie wszędzie tam, gdzie ważna jest jakość relacji między społeczeństwem a podmiotami życia publicznego.

Badania społeczne to przede wszystkim metodyka zbadania praktyki społecznej człowieka. Podjęcie metodycznego podejścia w badaniach ma

---

¹ Zob. J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 1999, s. 12–13.

na celu znalezienie odpowiedzi na pojawiające się pytania. Badania są prowadzone w ramach całokształtu filozoficznego podejścia, korzystania z procedur, metod i technik, które zostały określone pod kątem ich prawdziwości i rzetelności. Co więcej powinny być bezstronne i obiektywne².

Podjęcie badań społecznych warunkowane jest poprzez różnorodne aspekty. Podstawowym jest badanie populacji oraz zabieranie informacji. Należy podkreślić istotną rolę człowieka w życiu społecznym.

Nauki społeczne badają miejsce człowieka w społeczeństwie, relacje jakie zawiera oraz problemy, z którymi się zmagają. Człowiek jest istotą społeczną, przez co jego rozwój jest nierozdzielnie związany ze społeczeństwem, dzięki któremu realizowane są określone potrzeby. Kształtowana jest wiedza o świecie, poprzez interakcje ze społeczeństwem. Nauki społeczne wyjaśniają działania człowieka oraz badają wpływ otaczającego go środowiska.

Zasadne jest również podkreślenie roli wiedzy naukowej, która jest niezbędna do kształtowania środowiska fizycznego i społecznego, które otacza człowieka. Nauki społeczne opierając się na wiedzy, odgrywają znaczną rolę w procesie samopoznania, samorozwoju oraz samorealizacji. Ponadto mają podstawowe znaczenie w procesie identyfikacji ludzkich zachowań, przez co umożliwiają badania zmian zachowań ludzi, a czasem przystosowują je do wymagań cywilizacji

Badania prowadzone w zakresie nauk społecznych w obydwu aspektach obejmują społeczeństwo, a w tym: osoby indywidualne, organizacje, grupy, społeczności, a także zbieranie informacji związanych z zakresem tematycznym:

- problemu (problemy, sytuacje, stowarzyszenia, potrzeby, profile),
- programu (treść, struktura, wyniki, atrybuty, zadowolenie, konsumentów, usługodawcy, itp.),
- zjawisk (przyczynowo-skutkowe, badanie zjawisk społecznych)³.

Informacje należy zebrać, by znaleźć odpowiedzi na pytania badawcze, w celu zidentyfikowania określonego problemu badawczego.

Okazuje się, że podjęcie kwestii metodologicznych nauk społecznych w Europie zostało oparte na podstawach ideologicznych oraz społecznych z początku XVII wieku. Dlatego też rozpatrując kwestie specyfiki tych nauk, należy pokrótce scharakteryzować ich podstawy oraz idee. Na tej podstawie można dopiero przedstawić przedmiot oraz cel badań społecznych, następnie strategię, typy badań, jak i ich miejsce we współczesnym systemie nauki polskiej⁴.

---

² Por. R. Kumar, *Research Methodology-A Step-by-Step Guide for Beginners*, Pearson Education, Singapore 2005, s. 9.

³ Ibidem, s. 11.

⁴ Zob. S. Nowak, *Metodologia badań społecznych*, Warszawa 2006, s. 33.

Można postawić tezę, iż nauki społeczne są obecne w życiu ludzkich społeczeństw od początków ich istnienia, jednakże dopiero próby uogólnienia oraz identyfikacji tych nauk stanowią podstawy współczesnej metodologii nauk społecznych. Od XVII wieku zaczęły pojawiać się w Europie liczne badania nad problemami społecznymi, które dotyczyły społeczeństw oraz konfliktów. Badano między innymi podejście do systemu kar oraz więzienia, biedę oraz bezdomność, a także kontakty międzyludzkie i ich zależności⁵.

Ciekawym zjawiskiem w tym okresie był ruch surveyowy⁶ zajmujący się przede wszystkim obserwacją zjawisk społecznych oraz warstw społeczeństwa upośledzonego społecznie⁷.

Na tej podstawie generowano założenia traktujące o podstawach życia społecznego oraz o ewolucji ludzki zachowań pod wpływem różnorodnych czynników. Specyfika nauk społecznych przełomu XVII oraz XVIII wieku charakteryzują badania surveyowe diagnostyczne, służące do realizacji masowych badań na próbach o charakterze reprezentatywnym, bądź badań wyczerpujących. Prekursorzy tych badań łączyli dane jakościowe z ilościowymi oraz skutecznie nawiązywali do metod empirycznych swoich badań. W kolejnych latach rozwinięto badania w kierunku eksperymentalnym. Zaś najczęstszym przedmiotem badań społecznych były zachowania, postawy, opinie oraz przekonania ludzi. Badano je przy pomocy nowoczesnych jak na ówczesne czasy metod badawczych, takich jak obserwacja, eksperyment, metoda porównawcza oraz analiza historyczna. Mimo upływu czasu, obszar ten nie uległ znacznym zmianom. Zmieniło się środowisko oraz zakres prowadzonych badań. Niezmiennie stosuje się dwie techniki w badaniach społecznych: technikę wywiadu i technikę ankiety. Zaś narzędziem badawczym jest kwestionariusz ankiety oraz wywiadu⁸.

Badania surveyowe charakteryzowały się różnym stopniem zaawansowania. W Stanach Zjednoczonych polegały głównie na sondażach społecznych społeczności lokalnych. Tematyka badawcza wynikała z problemów dnia codziennego, zaś w sondażach brali udział naukowcy oraz pracownicy akademicy. Badania surveyowe były głównie nastawione na stworzenie metod badań preferencji poglądów i opinii społeczeństwa amerykańskiego.

W latach 30. rozwinięto wykorzystanie metod badawczych, poprzez zastosowanie metody reprezentatywnej w badaniach opinii publicznej. W tym czasie pojawił się również pierwszy ośrodek zajmujący się badaniami surveyowymi, mianowicie *Instytut Badania Opinii Publicznej Gallusa*. Wykształciła się

---

⁵ Por. J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 1999, s. 15.

⁶ Za twórcę badań zjawisk społecznych uważa się Auguste'a Comte'a – francuskiego myśliciela, żyjącego w latach 1798–1857.

⁷ Zob. J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 1999, s. 16.

⁸ Ibidem, s. 15.

również rola społeczna respondenta, która była traktowana przez ludzi jako część składowa roli obywatela.

W Polsce ekspansja badań surveyowych nastąpiła w 1956 roku. Wówczas przejmowano wzory badań amerykańskich. Na tej podstawie powstawały ośrodki, takie jak TNS OBOP⁹, Centrum Badania Opinii Społecznej, Sopocka Pracownia Badań Społecznych, GFK Polonia, Pentor, SMG/KRC, czy też Polski Generalny Sondaż Społeczny. Zajmują się głównie badaniem opinii publicznej, przeprowadzają badania rynkowe, wykonują prace na zlecenie, posiadają sieci ankietarskie, opisują strukturę społeczną i systemy nierówności społecznych w wymiarze obiektywnym i subiektywnym, charakteryzują preferencje i zachowania polityczne.

Wraz z rozwojem nauki, widoczny jest rozwój licznych dyscyplin naukowych w obszarze nauk społecznych. W okresie międzywojennym szczególną rolę w badaniach społecznych przejęła socjologia, zawłaszczając obszar badań surveyowych i kształtując metodologię prowadzenia badań. Wraz z upływem lat w badaniach posługiwano się kolejnymi metodami badawczymi nauk społecznych, w tym analizą materiałów autobiograficznych, czy też listów, co usankcjonowało metodę badania dokumentów /biograficzną/.

Zasadne jest również podkreślenie istoty badań empirycznych. Bowiern materiały empiryczne, opierające się na doświadczeniu badacza, stały się narzędziem, dzięki któremu pojawiła się szansa na stworzenie ogólnych teorii oraz twierdzeń. Potwierdza to zasada jedności w metodologii nauk. Rozwój nauk potwierdza również powstanie pierwszych podręczników traktujących o metodach badawczych. Ich zakres badań obejmował głównie patologie społeczne oraz przyczyny emigracji¹⁰.

Wzrost rozwoju nauk społecznych spowodowała druga wojna światowa. Stała się przełomem nie tylko w dziejach ludzkości, lecz także z perspektywy podejścia metodologicznego badań. Od drugiej wojny światowej badania są prowadzone nie tylko w obrębie socjologii, lecz także innych dyscyplin społecznych. Potrzeba badania innych obszarów została powiązana z praktyką życia społecznego, dlatego zapoczątkowano realizację badań w zakresie dziedziny: stosunków przemysłowych, badań rynkowych, stosunków politycznych oraz wojskowości. Potrzeby rynku znacząco wpłynęły również na wzrost metod ilościowych w badaniach. Na podstawie prowadzonych na przestrzeni epok badań społecznych można określić, iż pełnią one obecnie zasadnicze funkcje naukowe, praktyczno-użytkowe oraz społeczno-obywatelskie¹¹.

---

⁹ Zob. <http://www.obop.pl/> [dostęp: 20.05.2012].

¹⁰ Na tej podstawie wyróżniono dwie dyscypliny nauk społecznych: socjografię, która miała się zajmować problemami społecznymi oraz socjologię, która miała tworzyć teorie.

¹¹ S. Palka, *Metodologia. Badania. Praktyka pedagogiczna*, Gdańsk 2006, s. 42.

Badając strategię badań społecznych, można postawić tezę, iż ze względu na istniejące potrzeby, typy badań społecznych można sklasyfikować według kryterium poznawczego, na podstawie którego wyróżniamy badania typu:

- teoretycznego,
- praktycznego.

Badania typu teoretycznego w naukach społecznych są związane z rozwojem danej nauki.

Zaś badania praktyczne mają za zadanie odpowiadać na potrzeby wynikające z praktyki oraz jej stosowania. Zasadne jest podkreślić, iż nie można sztywno wyznaczyć takiego podziału, bowiem w rzeczywistości nie funkcjonuje teoria bez praktyki ani praktyka bez teorii. Z drugiej strony, jeśli przyjmie się jako nadrzędność cel a nie charakter prowadzonych badań, podział ten będzie wyjaśniał daną problematykę. Jeśli zostaną określone cele użyteczne, które są związane z doraźnymi potrzebami, to one będą stanowić o typie dalszych badań. Nie wyklucza to również zastosowania w nich elementów teoretycznych. Dowodem na wyprowadzoną tezę jest ogólna zasada jedności praktyki oraz teorii. Rezultatem badań typu teoretycznego będą nowe twierdzenia oraz teorie, zaś praktycznego będą ustalenia czy, i o ile istniejące twierdzenia i teorie są przydatne do rozwiązywania konkretnych problemów, jakie pojawiają się w codziennej działalności ludzi. Inaczej mówiąc służą one uściśleniu oraz fragmentarycznej weryfikacji istniejących twierdzeń i teorii¹².

Określając istotę nauk społecznych, należy podkreślić źródło jej inspiracji oraz zjawisk wpływających na jej rozwój. Zasadne jest podkreślenie roli samej nauki oraz jej rozwoju, potocznej wiedzy o życiu społecznym, czy też wiedzy zawartej w religii, sztuce, filozofii, ideologiach oraz innych formach ludzkiej ekspresji. Wszystkie te aspekty służą określeniu istoty nauk społecznych, poprzez działania mające na celu ich systematyczne zbieranie oraz analizę. Analiza może być przeprowadzona wedle różnego kryterium typologii badań nauk społecznych:

- eksploracyjnego i weryfikującego,
- diagnostycznego i odkrywczego,
- opisowego i eksplanacyjnego,
- sprawozdawczego lub zmierzającego do generalizacji (uogólnień),
- prognostycznego i nie wysuwającego prognoz,
- ewaluacyjnego i deskryptywnego,
- jakościowego lub ilościowego,
- teoretycznego i aplikacyjnego¹³.

---

¹² Por. J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Wydawnictwo Soft-Rem Śląsk, Katowice 1995, s. 19.

¹³ Zob. A. Groble, *Metodologia nauk*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2008, s. 21.

Jak wskazują kryteria w naukach społecznych można prowadzić badania, przyjmując różną ich typologię teoretyczno-empiryczną.

Wyodrębnione kryteria przyczyniły się wraz z upływem lat do rozwoju nauki i poszczególnych dyscyplin obejmujących swoim zakresem problematykę nauk społecznych. Wniosły wkład w rozwój poszczególnych dyscyplin oraz dostarczyły uzasadnionych twierdzeń. Współczesne badania w obrębie nauk społecznych wnoszą wkład w nie tylko w aparaturę pojęciową, lecz także w rozwój metod i technik badań społecznych. Uogólniając, należy postawić tezę, iż przedmiotem badań społecznych jest rzeczywistość społeczna, zbiorowości i zbiory społeczne, instytucje społeczne, a także procesy i zjawiska społeczne. Celem nauk społecznych jest zaś identyfikacja obszarów nauk społecznych oraz dyscyplin naukowych, w tym ich aspekty: polityczne, bezpieczeństwa, obronności, komunikacji społecznej czy też socjologii. Zatem do składników badań społecznych należą:

- obserwacje (obserwacja rzeczywistości),
- fakty,
- prawa,
- pojęcia,
- zmienne,
- aksjomaty czy założenia,
- tezy i hipotezy.

W tradycyjnym wyobrażeniu nauki społeczne przechodzą od teorii do obserwacji, poprzez zjawisko, jakim jest operacjonalizacja. Ponadto teoria i badania w naukach społecznych łączą się ze sobą za pomocą dwóch metod logicznych:

- dedukcji (wyprowadzania wniosków z teorii przewidywań i hipotez),
- indukcji (formułowanie wniosków na podstawie obserwacji)¹⁴.

W praktyce przeprowadzania badań społecznych metody te wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Uogólniając wnioski wynikające z analizy istoty nauk społecznych, wskazuje na jej cechy, które możemy odnosić do innych dziedzin naukowych:

- obiektywizm – badacz stara się badać obiekt lub zjawisko w sposób wolny od uprzedzeń;
- logiczność – dążenie do racjonalnego przedstawiania badanych faktów, czyli w sposób wolny od irracjonalnych koncepcji;
- determinizm – wszelkie zdarzenia i zjawiska są wyznaczone przez ogół kształtujących je warunków, a tym samym podlegają określonym prawidłowościom;
- intersubiektywizm – ujęcie ustaleń, opisów, prawidłowości, konstatacji w kategoriach, które nie są zależne wyłącznie od doznań, przeczuc, uczuć, czy myśli jakiegoś podmiotu, lecz są dostępne każdemu poznającemu człowiekowi;

---

¹⁴ Por. A. Groble, *Metodologia nauk*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2008, s. 18.

- otwartość, dopuszczanie zmian – mogą być uzupełniane nowymi i modyfikowane na skutek rozwoju danej nauki, nie stanowią one zamkniętych zbiorów twierdzeń;

- sprawdzalność – wyniki i metody badań społecznych są sprawdzalne zarówno na drodze teoretycznej, poprzez logiczną krytykę, jak i w sposób empiryczny, poprzez przedmiotową i społeczną praktykę¹⁵.

Ponadto można wyróżnić cechę generalizującą, która ujawnia się w ustalaniu zasad i praw rządzących badanymi zjawiskami, faktami itp. zdarzeniami na podstawie uogólniania określonych wyników badań. Kolejność, w jakiej wymieniono powyższe cechy, nie świadczy o stopniu ich ważności, bowiem wszystkie cechy potwierdzają autentyczność nauk społecznych oraz badań prowadzonych w tym zakresie.

Problematyka metod i technik badawczych stosowanych w naukach społecznych łączy się przede wszystkim z ich sprawdzalnością¹⁶.

Należy podkreślić, że pomimo pewnych zbieżności i podobieństw o charakterze metodologicznym z innymi naukami, nauki społeczne różnią się jednak od pozostałych specyficznym charakterem przedmiotu swoich badań, który jest określony w swoim istnieniu i rozwoju świadomością istot ludzkich.

Procedura badań społecznych jest nierozzerwalna z początkowym obszarem zainteresowań badacza, jego chęcią odkrycia pewnych zjawisk oraz współzależności. Procedura badawcza zdeterminowana jest przez metodologię badań naukowych, w ramach której badacz powinien zawęzić zakres badań, określić znaczenie pojęć, zmiennych i wskaźników, konceptualizację, wybór metod badawczych oraz określić badaną populację.

Procedura badań społecznych (schemat 1) wynika również ze sposobu postrzegania przedmiotu badań. W obszarze nauk społecznych można wyróżnić zjawiska dotyczące złożonych cech całego społeczeństwa oraz dotyczące mniejszych jednostek społecznych. W tym zakresie zauważalne są następujące paradygmaty:

- możliwość odkrycia reguł rządzących życiem społecznym;
- darwinizmu społecznego interpretującego życie społeczne jako postępującą ewolucję;
- konfliktu, w którym jednostki lub grupy dążą do zdominowania innych jednostek lub grup lub do uniknięcia ich dominacji;
- symbolicznego interakcjonizmu, który bada, jak uznawane znaczenia i wzorce społeczne są rozwijane w toku społecznej interakcji;
- etnometodologia, która koncentruje się na sposobach, jakie stosują ludzie, by zrozumieć życie społeczne w procesie jego przeżywania, tak jak gdyby każdy był badaczem¹⁷.

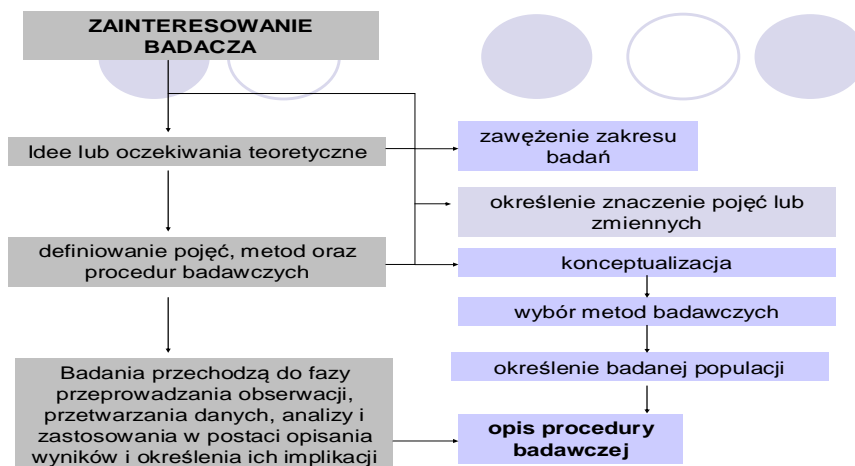
---

¹⁵ Por. S. Nowak, *Metodologia badań społecznych*, PWN, Warszawa 2007, s. 24.

¹⁶ Zob. A. Groble, *Metodologia nauk*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2008, s. 22.

¹⁷ Por. M. Cieślarczyk (red.), *Metody techniki i narzędzia badawcze oraz elementy statystyki stosowane w pracach magisterskich i doktorskich*, AON, Warszawa 2006, s. 27.

Schemat 1. Procedura badań społecznych

Przedstawienie istoty prowadzenia badań społecznych oraz ich metodologicznej podstawy jest niezbędnym zabiegiem umożliwiającym ich kompletność w określonej dziedzinie naukowej.

Aspektem, który należy podkreślić pod koniec mniejszych rozważań jest miejsce nauk społecznych w systemie nauki polskiej. Miejsce nauk społecznych jest określone na podstawie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 roku w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych¹⁸. Obszar badań nauk społecznych składa się z trzech dziedzin:

- nauk ekonomicznych,
- nauk prawnych,
- nauk społecznych.

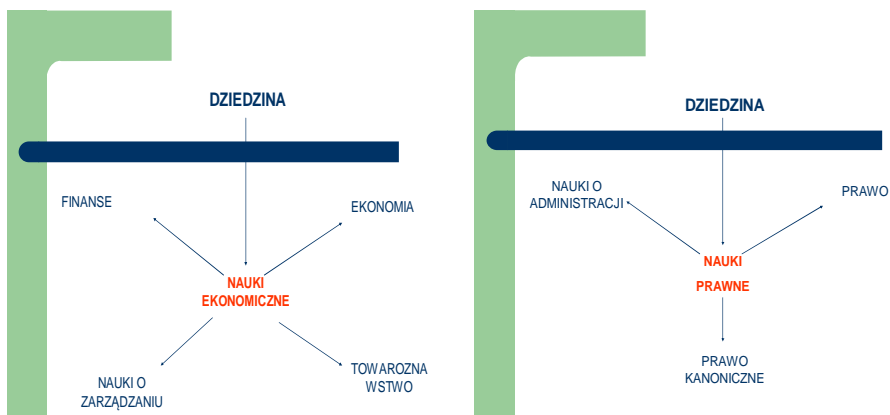
Każdy z obszarów złożony jest z dyscyplin naukowych (schemat 2).

Istotne z punktu widzenia niniejszego artykułu jest podkreślenie miejsca nauk o obronności w dziedzinie i obszarze nauk społecznych. Obszar nauk społecznych złożony jest z dziewięciu dyscyplin naukowych (schemat 3):

- nauki o obronności,
- nauki o bezpieczeństwie,
- psychologia,
- socjologia,

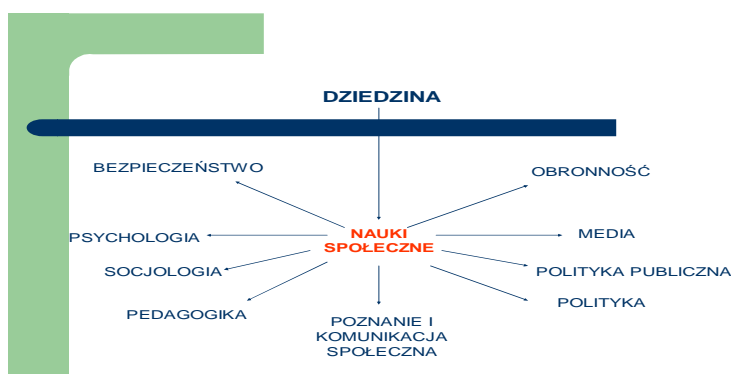
¹⁸ Dz.U. z 2011 r. Nr 179, poz. 1065, Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 roku w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych.

- pedagogika,
- poznanie i komunikacja społeczna,
- media,
- polityka publiczna,
- polityka.

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 roku, Dz.U. z 2011 r. Nr 179, poz. 1065.

Schemat 2. Obszar badań nauk społecznych, dziedzina nauk ekonomicznych oraz prawnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 roku, Dz.U. z 2011 r. Nr 179, poz. 1065.

Schemat 3. Dziedzina nauk społecznych

Istotne jest, iż wszystkie dyscypliny nauk społecznych są interdyscyplinarne, przez co wzajemnie się uzupełniają. Zasadne jest podkreślenie współzależności między poszczególnymi obszarami, takimi jak bezpieczeństwo, obronność, psychologia czy też socjologia. Również inne obsza-

ry nauk wskazują na wiele punktów zbieżnych z naukami społecznymi. Przykładem jest obszar nauk humanistycznych, którego dyscypliny wzbogacają i umożliwiają badania w zakresie nauk społecznych, a w nich: historia, etnologia, kulturoznawstwo, językoznawstwo czy też filozofia.

Należy podkreślić, że poszerzenie dziedzin nauk społecznych o dyscypliny nauk o bezpieczeństwie i nauk o obronności uczyniło ją komplementarną w zakresie powiązanych problemów społecznych człowieka.

THE PLACE OF SOCIAL SCIENCES AND THEIR RESEARCH AREA IN THE SYSTEM OF POLISH SCIENCE

Abstract. Social sciences have been always present in people's life. However, their generalization attempts are the bases for modern methodology of social sciences. Examining social research strategies, one can confirm the thesis that due to the existing needs, the social research types can be classified according to the cognitive criterion, basing on which we can differentiate theoretical and practical research. The theory is connected with the development of a given branch or discipline, whereas the task of practice is to participate in improving the quality of human life.

Due to the changes in the system of science areas and their classification, it is justified to relate to the essence of the social sciences' place and their research area in the Polish science.